

Prof. Dr. Yusuf Gökşen

Antalya Akseki kazasının Orta Toroslar üzerinde yerleşik, küçük bir bucağında (Güzelsu) 1933 yılında doğdum. İlkokulu Güzelsu ilkokulunda, orta ve lise öğrenimimi de Antalya'nın aynı adı taşıyan lisesinde tamamladım.

Üniversitelerin (Teknik Üniversite hariç) lise ve olgunluk sınavları sonuçlarına göre talebe aldığım 1950 yılında, İstanbul Tıp Fakültesi'ne kabul edildim. O günkü mevzuata göre bir yıl (F.K.B. sınıfı) Fen Fakültesi'nde, beş yıl da Tıp Fakültesi'nde okuyarak, 1956'da tıp doktoru oldum.

Aralık 1956 – Mayıs 1958 sürecinde askerlik hizmetimi yerine getirdim. Hemen sonra da, birliğimin bulunduğu İskenderun'dan İstanbul'a gelerek, bir yandan öğreniminin ikinci yarısında aldığım burs nedeni ile yüklenmiş olduğum "mecburi hizmeti" ödeme işlemlerini başlattım, bir yandan da ihtisas olanakları araştırdım. Bu bağlamda, yakın arkadaşım Mahmut Karaağaç'ı ziyaret ettim. Kendisi, Temmuz 1956'dan o yana iç hastalıkları (Çapa) asistanıydı ve "genel cerrahi tutkumu" biliyordu. Birlikte 4. Cerrahi Kliniği'ne (resmi adı Tedavi ve Eksperimental Cerrahi Kliniği) gittik. Ameliyathane ve yönetimin yer aldığı koridorda Doç. Dr. Şevket Tuncel ile karşılaştık. Şevket Tuncel Hoca kliniğin en genç kadrolu öğ-

retim üyesi... Talebe, asistan, personel ve çevre kliniklerde çalışan meslektaşlarına çok yakın, özverili, her türlü yardıma açık bir hekim... Hemen her gün iç hastalıkları kliniğine giderek, konsültasyonlarını karşılıyor, varsa cerrahi sorunlarını üstleniyor. Selamlaştık. Mahmut, beni Hoca'ya takdim etti ve cerrahi ihtisası yapmak istediğimi ekledi. Ben, 1956 baharında, iki aylık stajımı o klinikte yapmışım. Hoca benim staj dönemime ilişkin bazı olayları, özellikle "mezuniyet balomuzda" aynı masada oturduğumuzu, balodan sonra beni ve

iki arkadaşımı bindiği taksiye alarak Saraçhane'de bıraktığını hatırladı. "Kolay, Şinasi Hoca ile konuşursun, sorunun biter," dedi ve önünde durduğumuz kapıyı açarak beni bir odaya -tam deyimiyle- itti.

Büyük bir oda, koltuklar, geniş bir masa, kütüphane, masanın yanındaki koltukta talebelik yıllarımda birçok kez dinlediğim uzun boylu, beyaz saçlı, mavi gözlü, heybetli, yakışıklı bir hocamız, Prof. Dr. Şinasi Hakkı Erel oturuyor... Karşısında ise ne yapacağını ve ne söyleyeceğini bilmeyen, ürkek, şaşkın bir genç duruyor... Hoca ayağa kalktı, tedirgin, beklili de kızgın, ama yine de

her zamanki yumuşak üslubuyla “Ne var, ne oluyor evladım?” dedi. Ben, bir şeyler mırıldandım. Sanırım özür diledim. Cerrahiye çok sevdiğimi, yanlarında ihtisas yapmak istediğimi, lütfederlerse çok mutlu olacağımı ekledim. Yüzüme baktı, galiba gülümsedi de... Fakülte notlarımı görmek istedi, gösterdim. O tarihte ihtisasa başlamak için (lisans sınavını vermek koşulu ile) hocanın oluru yeterliydi. Notlarımı beğendi. Hemen başlamamı söyledi. Bana iki yataklı bir odada bir yatak, bir de dolap verildi, yerleştim. Tarih 18 Haziran 1958. Böylece, benim cerrahi serüvenim başlamış oldu. Bir gün sonra diğer yatak ve dolap, hemen hemen benimle aynı boyda, tombalak, karar gözlü, bol kara saçlı bir delikanlıya verildi. O gün ortopedi sınavını vererek fakülteyi bitirmiş ve cerrahi ihtisasına başlamış Dr. Ünal Değerli. Tanıştık. Bir süre mesafeli durduk. Zamanla kaynaştık, çok iyi dost olduk. Öyleki, 18 yıl, ikimiz de profesör olana dek aynı odayı paylaştık. Benim mecburi hizmet ödeme işlerim uzadı. Temmuz ayında Ünal lisans sınavını verdi ve açık bir kadroya atandı. Ben aynı sınavı Ağustos’ta girebildim. Eylül’de atama yazım yazıldı, ancak dekanlık açık kadro olmadığını bildirdi. Klinik yönetimi, ABD’ye izinli gönderdiği bir asistanının kadrosunun bir başkasına verilemeyeceği hususunda “atlamış”tı. Bu karışıklık benim 1.5 yıl kadrosuz çalışmama, yani ihtisas sürem 5.5 yıla çıkmasına neden oldu.

1959 Ekim’inde kliniğimizin anestezi uzmanı Dr. Nesrin Kaçar ile nişanlandım. O günlerde klinikte

çalışan üç başasistan ve bir cerrahi asistanı maaş alıyordu. Sekiz cerrahi asistanı fahri (ücretsiz) çalışıyordu. 1959 sonunda, fahri asistanlık kaldırıldı ve görevdeki tüm asistanlar maaşa bağlandı. Kasım 1960’ta evlendim. 1962’de kızımız Sevil doğdu. Ocak 1964’te uzman oldum ve hocalarımla tümünün oyu ile başasistan olarak görevlendirildim.

Nisan 1965’te izinli olarak ABD’ye gittim. Temmuz 1967’ye dek orada Mississippi Üniversitesi Tıp Merkezi’nde Prof. Dr. James D. Hardy’nin Research Fellow’u olarak çalış-

tım. İşe başladığım günlerde, Dr. Hardy’nin Cerrahi Araştırma Laboratuvar’ında, üzerinde çalışılan ana konu “organ nakli” idi. Çalışmalar 1960’ların başında uygulamaya konulmuş ve yoğun şekilde de sürdürülüyordu. Bana ABD’de çalışma olanağı sağlayan Dr. Fikri Alican (Doçent) karaciğer, Ankara Üniversitesi’nden Dr. Şadan Eraslan akciğer, Amerikalı bir ekipte kalp nakline ilişkin konularda çalışıyorlardı. Dr. Hardy, benim “steroid ülseri” konusunda çalışmamı istedi. Amacı, şok ve organ nakli araştırmaları ile tanınan kurumuna yeni bir çalışma alanı açmaktı. İşim zordu. Önüme çok geniş bir konu konulmuştu. Benim yeterli bir “deneysel araştırma” birikimim yoktu. Sözü edilen konuda, bana kılavuzluk edecek biri de mevcut değildi. Tek avantajım, istediğim kadar köpek bulabiliyordum ve teknik yardıma muhtaç değildim.

Uzun süre kütüphanede kaldım. Köpeklerde “steroid ülseri” oluşturma, steroidlerin paryetal hücre kitlesine, midenin mün ve asit salgısına etkileri, çeşitli vagotomilerin “steroid ülseri” oluşumuna tesiri ve tedavisindeki yeri gibi konuları kapsayan projeler hazırladım ve uygulamaya koydum. Zaman zaman ilgisiz konuları da araştırdım. Hemen tamamı uzun soluklu projelerdi. Aynı köpeklerde 3-4 ay çalışmak zorunda kaldığım oldu. Projelerimi tamamladım. İki bildiri yaptım. Altı makale yazdım ve Temmuz 1967’de ülkeme döndüm.

Kliniğimizde, kısa sürede, peptik ülser cerrahisinde yaşanan gelen subtotal mide rezeksiyonu dö-

neminden, vagotomili ameliyatlara dönüşü görmek ve bu konudaki katkıları bana ABD’de verdiği zorlu savaşı unutturdu. Bu güzel bir duygu, değişik bir mutluluktı.

Kasım 1969’da Doçent oldum. 1973 Temmuz’unda kadroya atandım. 1976’da Profesörlüğe yükseltildim.

1971’de muayenehane açtım. Aynı yıl ikizlerimiz (biri kız, biri erkek) doğdular. 1974’te Üniversite Personel Yasası’na uyarak “Tam Zamanlı” çalışmaya geçtim. 1978’de “Zorunlu Full Time” yasası çıktı. 1982’de tekrar muayenehane açtım. Bu Kenan Evren Paşa’nın “Öğretim Üyeleri ve Bayrak” konulu konuşmasına koyulmuş bir tepkiydi.

1960 ihtilali sonrasında 147 öğretim üyesinin üniversiteleri ile ilişkisi kesildi. Büyük hocamız Prof. Dr. Şinasi Hakkı Erel bu grubun içindeydi. Bir yıl sonra geri döndü ve kliniğimizi üç servise (genel, batın, toraks) böldü. Batın servisinin başına Doç. Dr. Şevket Tuncel getirildi ve ben bu serviste çalışmaya başladım. İkinci kez, 2’nci Cerrahi ile birleştirmiş 1977’de bu servisin adı “**B Servisi**” oldu. Başkanlığını Şevket Tuncel üstlendi. Ben ve Prof. Dr. Kaya Çilingiroğlu da B Servisi’nin diğer öğretim üyeleri olarak görevlendirildik. O günlerde kurulan servisimiz, bugün de aynı ad altında yaşamını sürdürmektedir. Fakültemde hekimliğin ve hocalığın yanında, pek çok görev yaptım. Fakülte Yönetim Kurulu’nda, asistan temsilcisi, doçent üye, profesör

üye olarak yıllarca çalıştım. Çeşitli komisyonlara üye oldum. 1970 yıllarının ilk yarısında, gayri resmi olarak Çocuk Kliniği danışmanıydım ve kliniğin cerrahi sorunlarını üstlendim. 1996 yılında “Genel Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığı”na seçildim. Bu görevde yaklaşık 2.5 yıl kaldım. Zamanın rektörü ile fikir ayrılığına düşerek istifa ettim. 13.01.2001 yılında yaş haddinden emekli oldum.

1960’lı yılların ortalarında, abonesi olduğum, *Surgical Clinics of North America* dergisinin bir sayısı efsane hekim-cerrah Dr. Wangenstein’in jübilesine ayrılmıştı. Dergiyi dikkatle okumuş ve çok etkilenmişim. Beni heyecanlandıran, Dr. Wangenstein’in bilimsel niteliklerine ilişkin yazılanların ötesinde, meslektaş ve öğrencilerinin hocanın, sınırsız eğitim ve öğretim tutkusunu tarihe mabetme ve kalıcı kılma gayretleriydi. Hemen her yazıda Dr. Wangenstein’in yetiştirmiş olduğu hekim, uzman ve akademisyenlerin kesin sayıları belirtilmiş, cerrah-akademisyen sayısının ise altı özellikle çizilmişti. O gün, her köklü bilim kuruluşunun, benzer bir “uğurlama törenini” gelenekselleştirmesi gerektiğini düşünmüştüm. Dergimiz yönetimini, benim o günlerde kurduğum hayali gerçekleştirme istek ve uğraşısı içinde görmek büyük bir mutluluk vesilesi oldu. Kendilerini candan kutlar, başarılar dilerim.

Prof. Dr. Yusuf Gökşen

Meslek hayatımın tümünü geçirmekte olduğum İstanbul Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı'na (o zamanki adıyla 1. Cerrahi Kliniği) ilk kez 1968 yılı Şubat ayında ayak bastım. Üç aylık cerrahi stajına başladığım dönemin muhtemelen sömestr tatiline rastlaması nedeniyle ilk günlerde yeterli eğitim alamadık. Stajın üçüncü gününde adının sonradan Yusuf Gökşen olduğunu öğrendiğim genç bir başasistan bizimle ilgilenmeye başladı. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki iki yıllık başarılı araştırma görevini tamamlayarak dönmüş olan Dr. Gökşen bilgisi, hastalara yaklaşımı, kendinden emin ve ölçülü davranışlarıyla bizlerin sevgi ve takdirini kazandı. İlerleyen günlerde kısa süre önce doçentlik unvanı almış olan rahmetli Kaya Çilingiroğlu Hocamızla ve tıpkı Yusuf Gökşen gibi Amerika'daki çalışmalarını tamamlayarak dönmüş olan bir diğer başasistan Metin Ünal ile tanıştık. Sonradan ağabeyim ve hocam olan bu üç değerli bilim adamı staj döneminde bizlere son derece yararlı bilgiler ve deneyimler kazandırdılar. Benim gibi Genel Cerrahi ihtisası düşünmeyen, birlikte staj yaptığımız arkadaşlarımda da cerrahi hevesinin ilk kez o günlerde uyandığını düşünüyorum.

1969 yılında mezun olduktan hemen sonra başladığım Genel Cerrahi yaşamımın önemli bir bölümünü Yusuf Gökşen ile birlikte geçirdik. Yusuf Hoca doçentlik sürecini tamamlayarak akademik yaşama adımını atmış bilgi yüklü, enerjisi hiç bit-

meyen, bildiklerini hem kuramsal hem de uygulamalı olarak paylaşmaktan zevk alan kişiliği ile kısa sürede herkesin beğeni ve takdirini kazandı. İlk ameliyatlarımdan bazılarını bizzat karşıma geçerek yaptırdığını her zaman şükranla anarım. Sanırım birlikte ihtisas yaptığım diğer arkadaşlarım da aynı duyguyu paylaşmaktadırlar.

Uzman olduğum 1975 yılından itibaren Yusuf Hoca emekli oluncaya kadar aynı serviste birlikte çalıştık. Bu dönemde Yusuf Gökşen'i çok daha yakından tanıma fırsatı buldum. İlim adamlığı yanında dürüst, şefkatli, prensiplerinden ödün vermeyen kişiliği beni derinden etkiledi. İnanmadığı konularda, karşısındakini kırma pahasına da olsa hiç geri adım atmadı. Üniversite dışından başvuran hekimlerin çok kolay doçent ve profesörlük unvanı aldığı bir dönemde, zamanında kendisine çok emeği geçmiş olan ve çok sevip saydığını bildiğim bir büyüğünün doçentlik unvanı almasına, birçok meslektaşının güceneceğini bilmesine rağmen karşı durdu. Yine üniversite yönetiminde görev aldığı dönemde, hocası konumunda olan bir büyüğünün oğlunun tayinini uygun bulmayarak hocasını kırma pahasına, direnç gösterdi.

Yusuf Gökşen kolay ve anlaşılır makale yazabilen, kongrelerdeki konuşmaları ilgi ile izlenen, dersleri öğrenciler tarafından çok beğenilen bir hoca idi. Bizlere tıbbi makale yazmayı öğretenlerin başında gelir. Çoğumuz yazdığımız bir kitap bölümü ya da makaleyi Yusuf Hoca'ya okutmadan yayına vermedik. Akademik yaşamı boyunca yüklendiği çeşitli görevler yanında hem kendi fakültesi hem de çeşitli dergilerin yayın kuruluşunda yer alarak dergilerin kalitesine katkıda bulundu.

Yusuf Gökşen hekimliği, ilim adamlığı yanında müşfik ve saygın bir aile reisidir. Döneminin en iyi anestezi uzmanlarından olan eşi Nesrin Abla'mızla hepimize örnek bir aile yaşamı sergilemektedirler. Hocalarından olmaktan onur duyduğum büyük kızları Prof. Dr. Sevil Gökşen Medikal Onkolojinin sayılı hekimleri arasında yer alırken, ikizler Esra ve Sinan ise kendi alanlarında üst düzey görevler yapmaktalar.

Yusuf ağabeyime ailesi, sevenleri ve özellikle çok düşkün olduğu torunları ile birlikte sağlıklı ve mutlu bir yaşam diliyorum.

Prof. Dr. Necmettin Sökücü

Yıl 1971 Ağustos ayı: eski Birinci Cerrahi kitaplığı, baş köşede oturan saçları kısmen ağarmış bir delikanlı ile ilk tanışmamız. Kendimi tanıttıca hoş geldin diyerek kliniğin kurallarını kendisi yazmış gibi sıraladı ve özetle alabildiğine sorumluluklar yükleyerek, kadro ile ilgili hiçbir umut olmadığını söyleyip bana ertesi günden itibaren çalışabileceğimi ve gün aşırı nöbet tutacağımı vurguladığını dün gibi anımsıyorum.

O gün itibarıyla Anabilim Dalı'mızın (kursümümüzün) asistan sorunları ile ilgilenen hocamız olduğunu öğrenmiş oldum. Daha sonra hazırlanan asistan eğitim seminerlerinin de hocamızın gözetiminde yapılması, eğitime ayrı bir katkı sağlamaktaydı.

Yusuf Hoca Amerika'da kaldığı sürece araştırmalarını ağırlıklı olarak peptik ülser oluşumu, tıbbi ve cerrahi tedavisi konularında yapmıştı. Dilinden düşmeyen kelimeler peptik aktivite, hidroklorik asit ve gastrin salgılanması ile bunların işlevleri idi. Günümüzde gastroözofajial reflü hastalığı nasıl cerrahlar ve gastroenterologlar arasında tartışma konusu ise, o yıllarda da peptik ülser tedavisi aynı şekilde tartışılmaktaydı. Ancak her iki hekim grubu peptik ülser hastalığını kendi uzmanlık alanları çerçevesinde tedavi etmeye çalışmaktaydı. Cerrahlar çoğunlukla cerrahi girişim ve özellikle rezeksiyon (subtotal gastrektomi) gibi organ kaybıyla sonuçlanan ağır tedaviler, dahiliyeciler ise antiasitler ve diyetlerle hastaları tedavi etmekteydiler.

Bu koşullarda hocam organ kaybı olmaksızın, vagal işlevlerin değişik yöntemlerle devre dışı bırakılmasını amaçlayan, az hasarlı peptik ülser cerrahisini kliniğimize getirmiş ve ilk uygulayıcılarından olmuştur. O dönemde birçok asistan arkadaşımız bu konuyla ilgili hocamızın önderliğinde tezler yapmışlardır. Hocam özellikle tez, makale ve sunum konularında her birimizi bilgilendirmiş ve yönlendirmiştir.

Ondan önceki hocaların planlaması doğrultusunda, ağırlıklı karın cerrahisi yapılan B servisinde çocuk cerrahisinin de öncülüğünü yapmıştı. Ben, kendisinden o dönemde bu konuda da eğitim almış bir öğrencisiyim.

Anabilim Dalı'mızın (kursümümüzün) bir dönem başkanlığını yapmıştır; onun yönetiminde başlatılan öğrenci ve asistan eğitiminin ilk modern planlanması günümüzde de geliştirilerek uygulanmaktadır.

Sosyal yaşama önem veren, küçük büyük demeden emeklilik öncesi ve sonrası arayıp soran hocamız, zaman zaman birlikteliğimizi aktiviteler organize ederek sağlamaktadır.

Özetle, öğretmen olmak çok zor bir iştir. Öğretmen; öğreten, öğrenen, tartışan, tartıştıran, yargılayan, yargılanan, bilgi alışverişinde az bilen, çok bilen ayırımı yapmadan her düşünceden yararlan ve etrafındakilere örnek olan insandır.

Prof. Dr. Ali Akyüz